



SKANUJ
KOD
I CZYTAJ

Kadrowy czwartek 28 maja 2026 nr 102 (6771)

DGP.pl

Estoński CIT: spory interpretacyjne i planowane zmiany • raport specjalny

DGP

Podatki i księgowość

ROZLICZENIA Chcąc uniknąć PIT od przychodów z nieujawnionych źródeł, podatnicy powołują się na darowiznę. Ale nic nie wskórają, gdy nie zgłosili jej do opodatkowania

B2

Firma i prawo

KREDYTY Handel przedawnionymi długami jest dziś możliwy, o ile konsument zrzeknie się zarzutu przedawnienia. SN rozstrzygnie, czy takie zrzeczenie jest skuteczne

B5

Prawnik

INTERNET 24 tysiące – tyle skarg obywateli krajów UE na działania platform internetowych rozpatrzył w zeszłym roku jeden z pozasądowych organów rozstrzygnięcia sporów

B6

Samorząd i administracja

BEZPIECZEŃSTWO W piątek w życie wchodzi przepisy, które wprowadzają nowe punkty schronienia dla mieszkańców. Doprecyzowują one też kwestię finansowania samorządowych inwestycji wieloletnich

B8

Kadry i płace

UBEZPIECZENIA Kanapka kupiona w sklepie może być zwolniona ze składek ZUS, ale identyczny produkt z automatu już nie. Firmy coraz częściej pytają o to we wnioskach o interpretacje, jednak ZUS odmawia

B9

Listy samokontroli nadal nie ma

PRAWO PRACY Pracodawcy z niecierpliwością czekają na ostateczną wersję listy samokontroli, która ma im ułatwić sprawdzenie, czy zawierane przez nich umowy nie noszą cech umów o pracę. Do wejścia w życie ustawy o PIP, która przewiduje nowe konsekwencje w takim przypadku, został miesiąc

Patrycja Otto
patrycja.otto@infor.pl

Pod koniec 2025 r. organizacje pracodawców otrzymały od PIP do konsultacji wstępną wersję listy samokontroli. Ma im ona pomóc w weryfikacji tego, czy umowa cywilnoprawna, którą zawarli z pracownikiem, nie nosi znamion umowy o pracę, a zatem czy na skutek kontroli przeprowadzonej po 8 lipca, gdy wejdą w życie nowe przepisy, nie dojdzie do jej przekształcenia. Firmy oraz urzędy zgłosiły swoje uwagi i czekały na publikację ostatecznego dokumentu.

Do dziś jednak nie ujrzeliśmy światła dziennego, co coraz bardziej niepokoi firmy, które liczyły na to, że lista ukaże się zaraz po tym, jak ustawa o PIP została podpisana przez prezydenta, co nastąpiło 2 kwietnia. Organizacje pracodawców dopytują więc, kiedy będzie lista.

Będzie, ale nie wiadomo kiedy

PIP w odpowiedzi na pytanie DGP zapewnia, że zostanie ona opublikowana w kolejnych tygodniach wraz z wytycznymi, jak z niej korzystać.

Jesteśmy na etapie bardzo intensywnych przygotowań do wdrożenia największej od lat reformy Państwowej Inspekcji Pracy. Ich częścią jest także opracowanie listy pytań do samokontroli dla pracodawców, która ma wesprzeć ich podczas oceny konkretnych kontraktów cywilnoprawnych i sposobu ich wykonywania – wyjaśnia Ma-

teusz Rzemek, rzecznik prasowy GIP.

Jak dodaje, w trakcie prac nad listą PIP przeprowadziła szerokie konsultacje społeczne z reprezentatywnymi organizacjami pracodawców i ogólnopolskimi związkami zawodowymi. Przy formułowaniu pytań bierze też pod uwagę doświadczenia inspekcji z innych państw UE, w których takie listy już funkcjonują, szczególnie litewskiej i bułgarskiej.

PIP będzie elastycznie podchodzić zarówno do wytycznych, jak i do listy samokontrolnej. Jeśli po 8 lipca okaże się, że pojawią się zjawiska, których nie sposób było przewidzieć, będziemy na bieżąco modyfikować zarówno wytyczne, jak i treść pytań zawartych w liście do samokontroli – uzupełnia Mateusz Rzemek.

Firmy mają w związku z tym obawy, że jej publikacja nastąpi tuż przed wejściem w życie ustawy albo nawet po tej dacie.

Lista jest dla pracodawców ważna, bo stanowi punkt odniesienia do tego, na co będą zwracać uwagę inspektorzy w razie kontroli umów cywilnoprawnych – zaznacza Robert Lisicki, dyrektor departamentu rynku pracy w Konfederacji Lewiatan. Jak mówi, oczywiście firmy zdają sobie sprawę, iż lista to dokument reprezentujący pogląd Inspekcji, a ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie ewentualnego przekształcenia umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę będzie należało do sądów.

– Chciałyby jednak wiedzieć, co będzie istotne dla inspektorów podczas kontroli umów – zaznacza Robert Lisicki.

Na to, że jej publikacja powinna nastąpić przed wdrożeniem przepisów, zwraca uwagę również Joanna Torbé-Jacko, adwokatka i ekspertka Business Centre Club ds. prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

– Wtedy firmy będą miały jeszcze czas na przeprowadzenie audytu w oparciu o wytyczne z listy. Zyskają tym samym szansę na lepsze przygotowanie się do kontroli, a tym samym uniknięcie ewentualnych negatywnych konsekwencji z tytułu niewłaściwej umowy podpisanej z pracownikiem – dodaje.

Pracownicy zgłaszają się do PIP

To o tyle istotne, że coraz więcej firm obawia się, iż zostaną poddane kontroli zaraz po wejściu w życie nowych regulacji. Jak wynika bowiem z nieoficjalnych informacji pozyskanych przez DGP, do inspekcji napływa coraz więcej skarg na podpisanie przez pracodawców umowy cywilnoprawnej. Pojawiają się wręcz sygnały, którzy wskazują, do której firmy na kontrolę powinni wejść po 8 lipca inspektorzy.

Pracodawcy mają obawy, że publikacja listy na ostatnią chwilę nie pozwoli już na ewentualne korekty, co w praktyce oznacza, że będzie ona mało przydatna. I przypominają, że na etapie konsultacji zgłaszali wie-

le uwagi do niej. Przede wszystkim zarzucali jej, że jest za długa – projekt liczył 42 punkty. Do tego udzielenie odpowiedzi na wszystkie pytania nie pozwalałoby na definitywne ustalenie rodzaju umowy, także cywilnoprawnej, natomiast zbyt mało uwagi poświęcono kluczowemu kryterium, jakim jest kierownictwo.

Punktem wyjścia do stworzenia listy powinien być art. 22 kodeksu pracy. Zgodnie z nim stosunek pracy charakteryzuje zobowiązanie pracownika do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawcy – do zatrudnienia za wynagrodzeniem. Dlatego pytania powinny koncentrować się na kierownictwie oraz miejscu wykonywania pracy – mówi Grażyna Spytek-Bandurska, ekspertka ds. stosunków pracy, dialogu społecznego i rynku pracy w Federacji Przedsiębiorców Polskich.

Firmy przyznają, że na razie wykonują audyty na własną rękę.

Są one przeprowadzane w oparciu o orzecznictwo sądów. Większe firmy korzystają z pomocy kancelarii prawnych. W gorszej sytuacji są mniejsze podmioty, które nie zawsze mogą sobie na to pozwolić. Lista samokon-

OPINIA

Ważny jest rzeczywisty model współpracy



DR KATARZYNA KALATA

radca prawny
w Kancelarii Kalata

Pracodawcy obawiają się, że inspektorzy pracy mogą traktować pewne elementy organizacyjne automatycznie jako przesłanki istnienia stosunku pracy. Tymczasem ocena powinna być całościowa, ponieważ ani samo wykonywanie pracy w biurze, ani stała współpraca, ani osobiste wykonywanie zadań nie przesądzały jeszcze automatycznie o istnieniu stosunku pracy. Dopiero przewaga cech podporządkowania pracowniczego nad elementami autonomii kontraktowej może prowadzić do takiej kwalifikacji.

W praktyce oznacza to, że inspektor powinien zbadać nie tylko treść umowy, ale także rzeczywisty model współpracy. Powinien ustalić, kto organizuje pracę, kto wyznacza czas i miejsce jej wykonywania, kto ponosi ryzyko gospodarcze, czy wykonawca może świadczyć usługi dla innych podmiotów, czy ma realną możliwość bycia zastąpionym, czy samodzielnie decyduje o sposobie realizacji zadań.

Z punktu widzenia pracodawcy najważniejsze jest to, aby nie ograniczać się do zapisów w umowie. Trzeba być w stanie wykazać, że cywilnoprawny model współpracy rzeczywiście w praktyce funkcjonował. Sama umowa B2B albo zlecenia nie wystarczy, jeżeli cała organizacja pracy wygląda jak zatrudnienie pracownicze. Dlatego przedsiębiorcy powinni zadbać o dokumenty i dowody potwierdzające rzeczywistą niezależność kontrahenta. Istotne znaczenie mogą mieć również dowody z praktyki: korespondencja, sposób zlecania zadań, faktury, harmonogramy, brak ewidencji czasu pracy właściwej dla pracowników, brak urlopów zatwierdzanych jak w stosunku pracy, a także sposób komunikacji z kontrahentem.

troli PIP byłaby dla nich przydatnym narzędziem – dodaje Grażyna Spytek-Bandurska.

Robert Lisicki przypomina jednak, że orzecznictwo sądowe w sprawie umów cywilnoprawnych nie jest jednolite. Dlatego lista PIP pomogłaby rozwiązać wiele wątpliwości. Szczególnie że kancelarie prawne uprzedzają, że doradzają w oparciu o własną wiedzę, nie

biorą więc odpowiedzialności za decyzje inspekcji w razie kontroli.

Eksperti zwracają uwagę, że lista samokontroli jest też ważna dla pracowników pracujących w oparciu o umowy cywilnoprawne. Zmiana na umowę o pracę może mieć bowiem daleko idące konsekwencje też dla nich, szczególnie gdy zaciągnęli zobowiązania będąc na B2B. ©